LIBRIS | We know books

GABRIEL ȘERBAN (n. 1987, Câmpina). *În locul natal, în orașul dintre păduri și râuri, s-a apropiat de natură de mic copil, în vreme ce locuința i-a devenit în cursul anilor o adevărată menajerie cu animale mai obișnuite sau nu. Termină studiile liceale la Colegiul Național Nicolae Grigorescu din Câmpina, iar mai apoi cochetează cu mai multe facultăți din capitală – Biologie, Etnologie, Psihologie - doar pentru a se hotărî în cele din urmă asupra Facultății de Limbi și Literaturi Străine, specializarea rusă-hindi, secția de orientalistică. Își urmează în paralel vocația în domeniul artelor plastice.*

Este începutul primelor mari călătorii spre exotic, dar și al primelor însemnări de drum, spre India, Egipt, Mexic. Scrie o licență pe tema literaturii indiene vechi și a mitologiei comparate, apoi urmează un masterat în cadrul aceleiași facultăți: Studii de Cultură Rusă. Își aprofundează cercetarea în domeniul prozei și picturii ruse de secol XIX. Refuză o carieră în spatele catedrei pentru a deveni grafician și visează în continuare către cele mai îndepărtate locuri care i-au captivat imaginația încă de când era copil. Descoperă atracția pentru fotografia de natură și de viață sălbatică, una care îl va însoți de acum pretutindeni.

Călătorește în Guiana Franceză, începe să colaboreze ca fotograf și scriitor cu National Geographic. Participă la concursuri și expoziții în ambele arte practicate - cea plastică și fotografică. Se întoarce în Africa, în Kenya de data asta, apoi revine în Asia, în Arhipelagul Indonezian. Scrie din ce în ce mai mult, fără intenția de a publica, ci din dorința de a-și documenta cât mai corect experiențele. Urmează călătoria islandeză, în vreme gândul îi zboară încă la junglele Americii de Sud, la Amazonia. Pleacă din nou peste ocean, în Peru, și își continuă însemnările în jurnal.

GABRIEL ȘERBAN

URME PE ZĂPADĂ ȘI NISIP

cu o prefață de
RADU PĂLTINEANU
globetrotter și ciclotur ist

ediție îngrijită de
IONUȚ TRANDAFIRESCU
antreprenor cultural, editor

Filos

LIBRIS | We know books

CUPRINS

PREFAȚĂ DE *RADU PĂLTINEANU* **5**
INTRODUCERE **13**

CAPITOLUL I
RÂNDURI DIN
GUIANA FRANCEZĂ **19**

1. **21**
2. **23**
3. **27**
4. **30**
5. **33**
6. **37**
7. **45**
8. **47**
9. **53**
10. **61**
11. **69**
12. **76**
13. **89**

CAPITOLUL II
INDONEZIA: SCRIERI DIN
ȚARA DRAGONILOR **95**

1. **97**
2. **103**
3. **105**
4. **114**
5. **118**
6. **127**
7. **130**
8. **134**
9. **138**
10. **147**
11. **152**
12. **158**
13. **162**

LIBRIS | We know books

CAPITOLUL III
KENYA:
ÎNSEMNĂRI AFRICANE **173**

1. **175**
2. **181**
3. **191**
4. **195**
5. **204**
6. **212**

CAPITOLUL IV
ISLANDA:
NOTE DIN NORD **219**

1. **221**
2. **227**
3. **231**
4. **233**
5. **237**
6. **241**

CAPITOLUL V
PERU: UN JURNAL
ÎNTRE DEȘERT ȘI JUNGLĂ **249**

1. **251**
2. **257**
3. **269**
4. **273**
5. **285**
6. **293**
7. **302**
8. **315**
9. **321**
10. **330**
11. **346**
12. **355**
13. **367**
14. **372**
15. **381**
16. **385**
17. **393**
18. **398**
19. **405**

ÎNCHEIERE **419**

LIBRIS | We know books

CAPITOLUL I
RÂNDURI DIN GUIANA FRANCEZĂ

LIBRIS We know books

1. Ne pregătim de drum. Amintiri dintr-o junglă în care n-am fost.

Călătoria, care la început abia dacă se întrezărea, acum bate la ușă. În mai puțin de o săptămână voi trece oceanul către Americi, de data asta nu pentru piramidele în trepte ale zeului-jaguar, ci pentru junglele la care visam de copil. Pe atunci, imaginația mea nu era populată de lupi, urși și cerbi cu coarne ca ramurile, creaturi care îmi păreau toate cum nu se poate mai plictisitoare și pe care abia mai târziu aveam să le îndrăgesc ca pe niște prieteni, ci de caimani, șerpi-gigant, broaște toxice, păsări de nimeni văzute până atunci ori pești de temut. Nu visam la câmpuri verzi, ci la păduri bătrâne, necălcate din copilăria umanității, în care soarele abia dacă răzbește prin boltă, pline de glasuri pe care nu le-am auzit niciodată.

În după-amiezile toride de odinioară, bunicul îmi citea *Povestirile unui naturalist*. Un joc drag mie din acele ore calde când toată gloata de copii era chemată în casă să nu se insoleze, iar afară doar lăcustele

LIBRIS We know books

gălăgioase mai umpleau de viață cartierul de la marginea orașului, era să deschid atlasul zoologic, cel vechi și legat în pânză, la pagina *colorații adaptive,* iar acolo să caut animalele camuflate în frunzișul ilustrației. Fiecare nouă descoperire avea ceva din gloria găsirii unei ființe adevărate în selvă. Și când deja le găsisem pe toate, trăgeam draperiile roșii și deodată totul devenea ciudat, culorile se amestecau scăldate într-o lumină sângerie ca într-o cameră de developare. Descoperirile mele se topeau iarăși în pagină, iar eu porneam din nou în căutarea lor: a insectelor-frunză, a moliilor ca scoarța, a camprimulgilor ascunși lipiți de trunchiuri. Cu siguranță bunicului îi datorez dragostea pentru tot ce este viu, respiră și crește, încă de când abia mă țineam pe picioare și el mă învăța cântecul păsărilor.

Plecarea e aproape și, ca întotdeauna, am un gol în stomac la gândul că trecem oceanul. Parte din mine ar vrea să rămân aici - să bat poienile cu ierburi și flori sălbatice care miros amar, cu vântul și ceața toamnei care tocmai a venit, cu frig, cu ploaia măruntă -, iar o alta visează peste mare. Undeva bine pitite în rucsacul imens stau un jurnal, aparatele foto, determinatoare, antimalaricele și o scrisoare care ne pune sub patronajul Muzeului de Istorie Naturală din București. Scopul nostru este să documentăm biodiversitatea și cultura locului chiar și prin mijloacele unor amatori, să ajungem pe coasta guianeză și apoi să urcăm în amontele fluviului Maroni până în Antecume Pata. Aceasta e călătoria a trei prieteni care s-au hotărât deodată să plece în Amazonia Franceză. Nu are să fie un sejur turistic, ci un drum lung, cu dormit sub cerul liber în hamac, cu rații de mâncare și bagaje descurajator de mari cărate în spate.

Dacă jungla a fost o dorință veche, destinația Guianei s-a conturat aflând de călătoria velierului *Fleur de Lampaul* din Franța până la gurile Maroniului și descoperind *Antecume Pata*, autobiografia lui André Cognat, un francez din Lyon naufragiat în 1961 pe fluviu, salvat și adoptat de un trib de amerindieni wayana. Astfel, o carte prăfuită cu coperte desenate naiv a însemnat pentru noi începutul unei mari călătorii.

2. Cayenne, inima colorată a Amazoniei Franceze. Sărăturile Montjoli și viețuitoarele lor. Vulturi pleșuvi și iguane urbane. Ne cunoaștem cu localnicii.

Out of my life and thought a lui Albert Schweitzer mi-a ușurat puțin drumul. Probabil că n-are să-mi placă niciodată în avion, iar acest recent zbor peste apă mi s-a părut absolut interminabil. Apoi am văzut prin hublou, în sfârșit, arborii mari ieșind din ceața care păzește pădurea. Suntem la cinci grade de ecuator și am parcurs patruzeci de grade pe hartă de acasă. Așadar, am ajuns la Cayenne.

Cayenne este capitala în care toată lumea salută pe toată lumea. Mică, toridă, colorată. Suntem în Uniunea Europeană doar cu numele și asta pentru că pe blazonul țării scutul heraldic e ținut de doi furnicari (surogate tropicale de lei, grifoni și inorogi).

LIBRIS | We know books

Aproape nimeni nu vorbește engleză și mi-a luat ceva timp să mă obișnuiesc cu graiul localnicilor într-o franceză cu accent caraibian, presărată cu cuvinte din dialecte locale. Limbile s-au amestecat cu vremea, ca și sângele guianezilor, o populație cu rădăcini întortocheate chiar dacă aceștia sunt în jur de 250.000 de locuitori: haitieni și alți caraibieni, vietnamezi, laoțieni, europeni (în general, francezi din metropolă, dar și olandezi), brazilieni, surinamezi, urmași ai sclavilor africani din celelalte Guiane și desigur, amerindieni. Coasta este zona cel mai dens populată, *les noirs marrons* – urmașii primilor negri saramaca, boni și aucan aduși de peste apă - s-au adunat în mici centre de-a lungul râurilor, în vreme ce pădurea deasă și neprimitoare cu cei mai mulți, le e casă amerindienilor wayana, wayampi, arawak, carib, emerillon, palikur, kali'na (zișI și galibi).

Un vânt cald și sărat, acela care a cojit obloanele caselor, adie pe ulițe aducând miros de flori și de pește prăjit. Palmierii se leagănă în amurg acolo unde se termină continentul și începe Atlanticul. O pisică se uită plictisită de pe țigle la liliecii care zboară jos cu zecile, fără speranța de a prinde vreunul, printre capetele trecătorilor. Câte o bătrână cu trăsături de abanos și păr de coral privește în stradă dintre perdele de dantelă veche, de sub evantaie de lemn decupate în locuințele creole. Muscarii tropicali *(Pitangus sulphuratus)* țipă tare pe firele de telegraf, la pândă după ultimele gâze de dinainte să cadă noaptea. Printre magherniţele refugiaților hmong înțesate de păianjeni și gândaci mari cât farfuriile se aud ritmuri de departe. Un preot în robă galbenă oficiază o slujbă în bătaia ventilatoarelor care se leagănă agale într-o biserică pe care au pictat-o cu palmieri colorați. În

piața centrală se înalță un bust sculptat în tradiția clasicismului francez și inscripționat cu *Fraternité*. Pare un obiect adus și uitat aici de călători de peste mare și într-un fel asta și este: o statuie străină, stingheră și albă, ocolită de păsări cu țipete exotice, nelalocul ei sub cerul tropicelor.

Peste tot fluieră broscuțe. Aerul e dulce, umed și aduce acea lene aproape narcotică a ecuatorului, face hainele să se lipească de tine și poartă parcă mereu un iz de zahăr de trestie. I-a convins pe mulți marinari din epoca descoperirilor să dezerteze și să nu mai plece de pe malurile acestor ape calde. Un araucaria uriaș se balansează în briză lângă o căscioară din care ferestrele se văd ca doi ochi mici, de jar.

Odată cu dimineața, am pornit spre *Les Salines de Montjoly* - niște sărături, adică terenuri inundabile nefertile, cu un cordon de mangrove care despart plaja de câteva lacuri paralele cu țărmul alături de o pădure miniaturală la marginea capitalei. Cum suntem în sezonul uscat, căldura este teribilă, iar fundul lacurilor arată ca o mare lespede trântită și sfărâmată. Odată fusese oglinda apei aici. Dincolo de o deshidratare acută și o iminentă insolație, ziua a fost plină de surprize plăcute. Biodiversitatea chiar și în locurile acestea populate este impresionantă. Malurile sunt pline de egrete albe și albastre la pândă după peștișori. Becațe aleargă ca niște titirezi în urma valurilor ce spală plaja, iar sus, deasupra lor, se rotesc la zenit fregate și vulturi. Tanageri ciripesc prin palmieri cu voci de vrabie și prin puținele bălți nesorbite încă de secetă s-au adunat jacane. Atât muscarii, cât și mierlele

LIBRIS | We know books

sud-americane (*Quiscalus lugubris*)[1] se apropie mult de om și se întâlnesc ușor, omonimi ai vrăbiilor și mierlelor de pe la noi. Mierlele sunt chiar mai curioase și curajoase decât alții. Dacă le imit sunetele, se apropie de mine și îmi răspund, privindu-mă atent prin ochii lor mari și galbeni ce contrastează puternic cu penele negre cu irizații albastre.

Acum, când apele sunt mici, pădurea de mangrove pare încă și mai desprinsă de sol cu arcade de rădăcini aeriene pe care mișună crabi. Mai sus, în coronament, se disting bulgări mari de pământ negru, cocoțați fărâmă cu fărâmă de termite. Iguanele verzi *(I. iguana)* se găsesc și ele la tot pasul, deși până acum nu am văzut decât juvenili de cel mai crud verde. Se aruncă din înălțimi când se simt amenințati, lucru știut și de înțeles pentru niște bune înotătoare de pe malurile râurilor ecuatoriale. Ceea ce m-a surprins însă este că ele se aruncă oricum, cu sau fără apă dedesubt, dându-și drumul în gol, așa cum a făcut un pui ce se trezise nas în nas cu o marmosetă cu picioare aurii *(Saguinus midas)* pe același fir de curent. Nu știu cine s-a speriat mai tare.

Pe seară am tras la o pizzerie obscură, pe o stradă aproape pustie și slab luminată, doar cu o măsuță rotundă care se hâțână pe un picior și trei scaune galbene. Intrăm în vorbă cu pizzerul. Un bărbat de vreo 60 de ani, cu părul alb, bonetă, șorț și cercel, ochi mici cu o expresie permanent amuzată și curioasă, ce vine din Toulouse. La origini brutar, a sosit în Guiana cu douăzeci de ani în urmă. A stat patru luni, i-a plăcut

[1] Am ales aici numele de mierle pentru asemănarea superficială și nu pentru că ar fi înrudite cu adevăratele mierle de la noi.

și nu s-a mai întors niciodată. Ne avertizează glumeț că Guiana are această putere asupra hoinarilor. Deschide prima pizzerie din Cayenne - și probabil din țară - fără să știe dacă va fi apreciată de creoli. Astăzi, dacă închide o zi, vecinii încep să se neliniștească deja. Toată lumea se știe cu toată lumea, e liniște. Tocmai asta i-a plăcut. Ne salută cu voie bună și apoi își strânge scaunele și măsuța. S-a făcut noapte și din nou liliecii iuți zboară împrăștiat după fluturi.

3. Birocrație tropicală. Apusul la Vieux Port. Un accident nefericit și alte probleme neprevăzute.

Dacă sâmbătă și duminică se putea întâmpla să bați străzi absolut pustii, prima zi de luni a umplut Cayenne-ul de viață. A început școala și copiii fac o frumoasă și de nedescris hărmălaie în franceză și creolă, dincolo de obloanele scorojite ale școlii pe lângă care zboară fluturi mari. Lume cărând colivii, motorete, femei cu sugari în față, nelipsiții „chinezi" (în mare parte refugiați laoțieni, de fapt) se îmbulzesc fiecare spre treburile lor într-un oraș devenit peste noapte aproape prea mic pentru ei toți. Am rezervat un zbor intern către Maripassoula, ocazie cu care am

LIBRIS We know books

aflat de un permis special pentru a intra în zona de interior a țării, considerată rezervație și restricționată celor de afară. Deci dacă vrem să trecem dincolo de ultimul avanpost al civilizației care ne este micul oraș Maripassoula și să urcăm pe fluviul Maroni, va trebui să obținem actele necesare depunând o cerere la prefectura din Cayenne. Este o clădire mare, în stil colonial, cu o colonadă elegantă la intrare, ancore și tunuri pe peluză, lângă manghieri care miros parfumat. Totul în alb. Precum o grădină franțuzească tunsă la linie, ce după sute de ani încă ține piept junglei dimprejur. Și asta la propriu, având în vedere că orice casă abandonată, așa cum nu sunt puține prin aceste locuri, este imediat năpădită de arbori crescând prin geamuri și tavane într-un ritm ireal.

Se pare că vom obține un răspuns abia peste două săptămâni, lucru care ne obligă să facem câteva rocade în program. Nu putem rămâne pe loc așteptând o hârtie. Privind la arteziana cu amorași din vechiul cartier, un tiran tropical *(Tyrannus melancholicus)* cu penele lui aprinse, îmi aduce aminte că suntem la doar patru grade de ecuator.

În celălalt capăt al Cayenne-ului, loc spre care curg la vale străzile din nou pustii, acum, pe seară, se deschide *Vieux Port*, vechiul loc de andocare al corăbiilor, un loc scăldat azi într-o lumină caldă și în liniște. Doar pescarii mai zăbovesc aici, răbdători ca și ceilalți pescari cu pene albe și roșii - egretele și ibișii - ce se plimbă agale pe sub pontoane. Întorși, ne așezăm la o tavernă. Toată lumea, trecători complet necunoscuți, ne salută și ne urează poftă bună de pe drum. Un băiat pe bicicletă se-ntoarce acasă ținând în echilibru o cușcă de păsări prin care țopăie o presură albastră

(Volatinia jacarina). Încep să mă întreb care e povestea coliviilor cu păsări întâlnite la tot pasul prin Cayenne.

Am plecat a doua zi spre Macouria către Chou-Ai, centrul de reabilitare a leneșilor de la porțile orașului, dar am fost primiți doar până la poartă. După moartea întemeietoarei este nevoie de noi și complicate demersuri birocratice pentru a redeschide centrul publicului. Adică, mai simplu, nu putem intra. Am făcut autostopul și așa ne-am cunoscut cu un anume Chand din Mana, care ne-a luat până în oraș și ne-a spus câteva povești vânătorești cu tapiri și pecari.

Revenind pe plajă, acolo unde valurile se sparg de stânci negre și rotunjite și unde în depărtare tremură insule acoperite de palmieri, urma să am o surpriză cu mult mai neplăcută însă. Surprins de apele crescânde ale fluxului pe un cordon de pietre ce începuse să se izoleze de mal, m-am grăbit să sar înapoi pe bolovanii netezi și acoperiți de alge, dar am căzut cu tot cu cameră foto în apa puțin adâncă. Până ce m-am repus pe picioare, totul era pierdut. Apa sărată și, implicit, foarte corozivă pătrunsese deja înăuntru, iar acum curgea din teleobiectivul meu ca dintr-o stropitoare. Nu mi-a mai trebuit nimic pentru restul zilei aici, departe de orice atelier care să fie în stare să repare așa ceva. Desigur, am desfăcut și curățat singur camera, dar numai ca să nu regret că nu am făcut-o. De fapt, nu se mai putea recupera nimic din momentul în care o botezasem. Doar vântul cald al serii printre cocotierii legănători mi-a mai îndulcit puțin supărarea. În câteva zile am înțeles că nu pot și nu vreau să călătoresc sub semnul eșecului. Și, în plus, Guiana este un loc prea fascinant ca să mă lase să mă gândesc prea mult la pierderea suportată.